

Олег Сергійович РЕМЕЗ

аспірант, Приватний вищий навчальний заклад "Європейський університет"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0227-5669>

e-mail: rem2025o@ukr.net

АНАЛІЗ МОЖЛИВИХ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Актуальність дослідження обумовлено потребою систематизації складу та характеристик можливих загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України, оскільки наявні наукові розвідки містять фрагментарний огляд проблематики. Визначено, що методологічне забезпечення із зазначеного напрямку дало змогу подати комплексну систематизацію можливих загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України. Встановлено, що наведені особливості прояву можливих загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України є важливими аналітичними даними, на підставі яких може бути визначено можливі прогнози у зазначеній сфері.

Ключові слова: загрози та ризики, воєнний стан, підприємства харчової промисловості, міжнародні загрози, військова ескалація, партнерство

ВСТУП

У системи безпеки підприємств харчової промисловості України є специфіка, яка вирізняє її від аналогічної системи інших держав з огляду на вплив воєнного стану. Дія воєнного стану – це системоутворюючий чинник у побудові та управлінні системою безпеки підприємств досліджуваної галузі, і він характеризується відповідними особливостями, зважаючи на наявність кадрів, перелік вимог до їх компетенцій, наявність транспортних шляхів, логістичні потужності, територіальне розміщення виробництва та вид економічної діяльності. Визначення таких компонент, як загрози і ризики, пов'язані з воєнним станом є важливим аспектом в контексті встановлення їх прояву і напрямів стратегічного планування системи безпеки за вказаним напрямом. Умови воєнного стану, які є в Україні, унікальні та не схожі на аналогічні події в інших державах. Досвід попередніх війн та тих, які тривають, свідчить про інші специфічні аспекти вказаного процесу і передбачають інші напрями впливу на стан розвитку компаній харчової галузі. З огляду на те, що Україна – це європейська держава і орієнтована на застосування ринкових методів регулювання економіки, встановлення проявів та складів загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств вказаної галузі є актуальним для більшості держав ЄС. Зазначене обумовлюється можливістю того, що вони, як і Україна, можуть опинитися у ситуації військового конфлікту із Росією та повторять український сценарій тією або іншою мірою.

Теоретико-емпіричні засади виникнення та впливу можливих загроз та ризиків під час різних типів криз (зокрема воєнного стану) для підприємств харчової промисловості подано в дослідженнях різних науковців. Слід відмітити такі наукові праці: Т. Курмана [3] (оцінювання стану та напрямів функціонування аграрного сектору під час воєнного часу); Н. Ковшун та ін. [11] (вивчення проблем і особливостей становлення молочної промисловості в умовах війни); Л. Шостак та ін. [10] (оцінювання специфіки харчової галузі України в умовах воєнного часу); В. Євстахевич та ін. [1] (розкрито прояви

логістичних, фінансових, персональних та технологічних ризиків підприємств харчової галузі в умовах воєнного стану). Хоча є певна наукова база в цій сфері, є потреба здійснення комплексного аналізу зазначеного питання.

МЕТА роботи – систематизація можливих загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості. Для реалізації вказаної цілі встановлено низку завдань, зокрема: визначення методологічного забезпечення оцінювання можливих загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості; визначення стану прояву вказаних загроз та ризиків в контексті орієнтури на зазначене методологічне забезпечення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для здійснення оцінювання досліджуваної проблематики застосовано методологічний інструментарій, що забезпечує розкриття визначеної теми статті. Застосовано індексний метод, за допомогою якого визначено прояви загроз та ризиків за ключовими категоріями, встановленими в рамках авторського методологічного забезпечення. В роботі застосовано бальне оцінювання, пов'язане з орієнтиром на експертний метод, яка дає змогу визначити в рамках встановлених меж прояв загроз та ризиків. На підставі порівняльного аналізу проведено співставлення значень оцінюваних показників в межах досліджуваного періоду (2022-2024 р.).

РЕЗУЛЬТАТИ

Для здійснення вивчення прояву загроз та відповідних ризиків, які впливають на підприємства харчової промисловості в умовах воєнного стану, визначимо методологічне забезпечення, що охоплює зазначені аспекти. Можемо відмітити, що така категорія впливу, як загрози, може бути визначено в якості подій, що чинять дію на господарську діяльність і систему безпеки компаній харчової галузі, а ризики постають в якості наслідків впливу вищезазначених загроз [5]. В цьому дослідженні застосовано підхід, що засновано на кількісно-якісному оцінюванні, яке стосується основних сфер управління системи безпеки компаній харчової галузі

України. Здійснення якісного оцінювання пов'язане із застосуванням бального оцінювання і включає залучення галузевих експертів. На рівні кожної загрози передбачено появу відповідних ризиків. До складу основних загроз віднесено такі:

1. Категорія загрози «військова ескалація» (табл. 1). Мається на увазі загроза росту інтенсивності обстрілів з повітря (застосування з боку росії ракет, безпілотних літальних апаратів (БПЛА) різних модифікацій) та ймовірність вторгнення на прифронтові (прикордонні) території. Зазначені загрози супроводжуються відповідними ризиками.

2. Категорія міжнародних загроз може бути класифікована за загрозами військового типу та невійськового типу. Вказані загрози військового типу обумовлено виникненням певних загроз, які включають: категорію загрози з боку противника (росія) стосовно зміцнення воєнного потенціалу; категорію загроз залучення противником інших сторін для посилення процесів ескалації. Загрози невійськового типу включають: загрози прямої та непрямой дії противника на міжнародній арені стосовно погіршення партнерських відносин з Україною (стосовно надання підтримки військового і невійськового характеру); загроз погіршення логістики між Україною та іншими державами (рух таких товарних

груп, як сировина, матеріали, продукти аграрного сектору та харчової промисловості (зокрема їх експорт з України) з огляду на блокування державних кордонів. Вказана категорія загроз пов'язана із ризиками відповідних категорій, характерних для компаній галузі;

3. Категорія ресурсних загроз. Перелік ресурсів компаній харчової галузі, від стану яких залежить рівень сформованості системи їх безпеки, включає: трудові ресурси, матеріально-сировинні ресурси, фінансові ресурси, енергетичні ресурси.

За матеріалами авторського методологічного забезпечення (табл. 1) здійснено оцінювання стану загроз військової ескалації та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України (табл. 2).

За матеріалами дослідження (табл. 2) можна констатувати таке:

– Загроза росту інтенсивності обстрілів з повітря (застосування з боку росії ракет, БПЛА різних модифікацій) вирізнялася високим негативним впливом на стан безпеки компаній харчової галузі України в період 2022-2024 рр. Встановлено, що її оцінка в балах змінювалась від 6,7 балів до 7,6 балів в 2022-2024 рр. Керуючись аналітичними матеріалами [6; 7], визначено, що: впродовж 2022 р. по Україні росія випустила 440 БПЛА типу Shahed і 3238 ракет різних категорій; у 2023 р. –

Таблиця 1 – Порядок оцінювання стану загроз військової ескалації та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України (складено автором)

№ з/п	Показники	Характеристика і вимоги до оцінки
1	Категорія загрози «військова ескалація»	
1.1	Загроза росту інтенсивності обстрілів з повітря (застосування з боку росії ракет, БПЛА різних модифікацій) (Таа)	Визначення показника Таа здійснюється за допомогою бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози). Точне визначення показника складне на національному рівні, оскільки рівень його прояву різний для регіонів країни. Вказана загроза більш суттєва для прифронтових регіонів.
1.1.1	Ризики стосовно загрози Таа	
1.1.1.1	Ризик майнових втрат (виробничі, логістичні, офісні потужності) (Rpl), зокрема:	Показник Rpl може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.1.1.1.1	Ризик неможливості застрахувати майно з огляду на наявність невідповідності вимогам, встановленим страховиками (Rimin)	Показник Rimin може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.1.1.2	Ризик зупинки процесів діяльності через повітряні тривоги, які чинять дію на реалізацію партнерських зобов'язань, логістичні операції, виробництво (Rst)	Показник Rst може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.1.1.3	Ризик збитку та банкрутств (Rlb)	Показник Rlb може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.1.1.4	Ризик скорочення або втрати споживачів за основними сегментами на територіальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях з огляду на порушення ланцюгів постачання, втрати потужностей (Rss)	Показник Rss може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.2	Ймовірність вторгнення на прифронтові (прикордонні) території (Tintmil)	Показник Tintmil може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози).
1.2.1	Ризики стосовно загрози Tintmil	
1.2.1.1	Ризик майнових втрат (виробничі, логістичні, офісні потужності) (Rplm), в тому числі:	Показник Rplm може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.2.1.1.1	Ризик неможливості застрахувати майно з огляду на наявність невідповідності вимогам, встановленим страховиками (Riminm)	Показник Riminm може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.2.1.2	Ризик зупинки процесів діяльності через через окупацію (Rstm)	Показник Rstm може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
1.2.1.3	Ризик збитку та банкрутств (Rlbm)	Показник Rlbm може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).

Таблиця 2 – Оцінювання стану загроз військової ескалації та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України (складено автором)

№ з/п	Показники	Значення		
		2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	Категорія загрози «військова ескалація»			
1.1	Загроза росту інтенсивності обстрілів з повітря (застосування з боку росії ракет, БПЛА різних модифікацій) (Таа)	6,7	6,7	7,6
	Для прифронтових (прикордонних) територій	10	10	10
	Для територій, де відбуваються бойові дії	8	8	8
	Для певних територій Західної України (Закарпатська область)	2	2	5
1.1.1	Ризики стосовно загрози Таа			
1.1.1.1	Ризик майнових втрат (виробничі, логістичні, офісні потужності) (Rpl), зокрема:	6,7	6,7	7,6
	Для прифронтових (прикордонних) територій	10	10	10
	Для територій, де відбуваються бойові дії	8	8	8
	Для певних територій Західної України (Закарпатська область)	2	2	5
1.1.1.1.1	Ризик неможливості застрахувати майно з огляду на наявність невідповідності вимогам, встановленим страховиками (Rimin)	10 Не було для всіх підприємств (зокрема харчової промисловості)	10 Не було для всіх підприємств (зокрема харчової промисловості)	8 Виникло у квітні 2024 р., але передбачало низку виключень
1.1.1.2	Ризик зупинки процесів діяльності через повітряні тривоги, які чинять дію на реалізацію партнерських зобов'язань, логістичні операції, виробництво (Rst)	10	10	10
	Для прифронтових (прикордонних) територій	10	10	10
	Для територій, де відбуваються бойові дії	10	10	10
	Для певних територій Західної України (Закарпатська область)	10	10	10
1.1.1.3	Ризик збитку та банкрутств (Rlb)	6,7	6,7	7,6
	Для прифронтових (прикордонних) територій	10	10	10
	Для територій, де відбуваються бойові дії	8	8	8
	Для певних територій Західної України (Закарпатська область)	2	2	5
1.1.1.4	Ризик скорочення або втрати споживачів за основними сегментами на територіальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях з огляду на порушення ланцюгів постачання, втрати потужностей (Rss)	6,7	6,7	7,6
	Для прифронтових (прикордонних) територій	10	10	10
	Для територій, де відбуваються бойові дії	8	8	8
	Для певних територій Західної України (Закарпатська область)	2	2	5
1.2	Ймовірність вторгнення на прифронтові (прикордонні) території (Tintmil)	10	7	9
1.2.1	Ризики стосовно загрози Tintmil			
1.2.1.1	Ризик майнових втрат (виробничі, логістичні, офісні потужності) (Rplm), в тому числі:	10	7	9
1.2.1.1.1	Ризик неможливості застрахувати майно з огляду на наявність невідповідності вимогам, встановленим страховиками (Rimim)	10	10	10
1.2.1.2	Ризик зупинки процесів діяльності через окупацію (Rstm)	10	7	9
1.2.1.3	Ризик збитку та банкрутств (Rlbm)	10	7	9

3140 БПЛА типу Shahed та 1937 ракет різних категорій; у 2024 р. – 10081 БПЛА типу Shahed та 3160 ракет різних категорій. Завдяки зміцненню протиповітряної оборони (ППО) Україна змогла протистояти росту чисельності повітряних військових засобів. Зазначене обумовило те, що експерти не визначили високий негативний ріст загрози такої категорії у 2024 р. Виявлено, що дія зазначених ризиків в рамках вказаної загрози була більш актуальною впродовж 2022-2024 рр. для прифронтових (прикордонних) територій. Виключенням був ризик зупинки процесів діяльності через повітряні тривоги, які чинять дію на реалізацію партнерських зобов'язань, логістичні операції, виробництво.

Зокрема, тривалість повітряних тривог у воєнний час в Україні коливається від кількох хвилин до 24 го-

дин і більше. А саме найбільш тривалий час повітряної тривоги зафіксовано у липні 2024 р. у м. Харків (1 доба, 12 годин, 47 хвилин) [9]. З огляду на тривалий час повітряних тривог компанії харчової галузі не могли реалізувати власні стратегії розвитку. Слід відмітити, що в 2024 р. певним способом покращено оцінювання ризику неможливості застрахувати майно з огляду на наявність невідповідності вимогам, встановленим страховиками. Вказане пояснюється тим, що в квітні 2024 р. українськими страховими компаніями впроваджено страхування майна компаній з покриттям воєнних ризиків [2; 12]. Зазначене страхування визначає страховий захист майна українських підприємств від повітряних обстрілів противника. Хоча вказаний вид страхування характеризується виключеннями і обмеженнями, які не дають

змоги скористатись зазначеним страховим продуктом. Водночас відмічаємо, що створення такого страхового продукту унікальне для світової страхової практики, оскільки інші країни не реалізували аналогічних прикладів. Оцінювання ризику скорочення або втрати споживачів за основними сегментами на територіальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях з огляду на порушення ланцюгів постачання, втрати потужностей аналогічна до оцінювання ризиків збитків та банкрутства та ризику майнових втрат. Слід відмітити, що суттєву дію на стан виробничих процесів підприємств харчової галузі відіграє їх розташування. Суттєву дію на їх стан чинять зміни транспортних шляхів: відмова від авіаційного транспорту та використання автомобільного та залізничного транспорту. За матеріалами аналітичних даних [8], блокування росією морських портів обумовило зменшення обсягів експорту промислових товарів України (зокрема продуктів харчової галузі) на 80-90 %.

– *Загроза вторгнення ворожих військових сил для прифронтових (або прикордонних) територій.* Аналіз показав, що рівень зазначеної загрози коливався, зокрема в 2022 р. він складав 10 балів, в 2023 р. – 7 балів, в 2024 р. – 9 балів. Ріст рівня негативного оцінювання пов'язано з тим, що в 2024 р. росією захоплено нові території. Як показують дані Інституту з вивчення війни (ISW) (США), впродовж 2024 р. росією захоплено 3,306 тис. кв. м української території, тоді як на кінець жовтня 2023 р. вказаний показник дорівнював 0,148 тис. кв. м [4]. Від-

мічаємо суттєвий негативний ріст показника у 2024 р. Рівень основних ризиків для компаній харчової галузі України в рамках дії вказаної загрози був високим і змінювався. Його значення аналогічне вищезазначеному рівню вказаної загальної загрози вторгнення ворожих військових сил для прифронтових (або прикордонних) територій. Хоча неможливості застрахувати майно з огляду на наявність невідповідності вимогам, встановленим страховиками мав максимально негативне значення в 2022-2024 рр. на прифронтових (або прикордонних) територіях. Зокрема, в 2024 р. компанії сектору, які розташовані в рамках зазначених територій, не могли застрахуватися з огляду на наявність виключень з боку страхових компаній.

Табл. 3 містить визначення порядку оцінювання стану міжнародних загроз і ризиків під час воєнного стану для компаній харчової галузі.

Нами здійснене оцінювання за методологічним забезпеченням, поданим в табл. 3. Оцінювання показало такі результати:

– *Загрози з боку противника (росії) стосовно зміцнення воєнного потенціалу* можна визначити як такі, що є максимально високими в 2022 р. (період невизначеності, низька підтримка з боку інших країн, які чинили вплив на рівень ризиків зазначеної загрози). Цю загрозу оцінено так: 2022 р. – 10 балів, 2023 р. – 7 балів (виникнення перспектив контрнаступу України), 2024 р. – 9 балів (ріст загрози з огляду на внутрішні проблеми та гальмування партнерів у постачанні підтримки).

Таблиця 3 – **Порядок оцінювання стану міжнародних загроз і ризиків під час воєнного стану для компаній харчової галузі України (складено автором)**

№ п/п	Показники	Характеристика і вимоги до оцінки
1	Загрози військового типу	
1.1	Загрози з боку противника (РФ) стосовно зміцнення воєнного потенціалу (Тwin)	Визначення показника здійснюється за допомогою бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози). Точне визначення показника складне на національному рівні, оскільки рівень його прояву різний для регіонів країни. Вказана загроза більш суттєва для прифронтових регіонів.
1.2	Загрози залучення противником інших сторін для посилення процесів ескалації (Тww)	
2	Загрози невійськового типу	
2.1	Загроза прямої та непрямой дії противника на міжнародній арені щодо погіршення партнерських відносин з Україною (стосовно представлення підтримки військового і невійськового характеру) (Тpp)	Показник Тpp може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози).
2.1.1	Ризики стосовно загрози Тpp	
2.1.1.1	Ризик майнових втрат з огляду на погіршення військової підтримки України (Rplpp)	Показник Rplpp може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
2.1.1.2	Ризик збитків та банкрутств з огляду на погіршення військової підтримки України, погіршення умов розвитку компаній галузі (Rlpp)	Показник Rlpp може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
2.2	Загрози погіршення логістики між Україною та іншими державами (рух таких товарних груп, як сировина, матеріали, продукти аграрного сектору та харчової промисловості (зокрема їх експорт з України) з огляду на блокування державних кордонів (Тmg)	Показник Тmg може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози).
2.2.1	Ризики стосовно загрози Тmg	
2.2.1.1	Ризик втрат товарів з огляду на їх пошкодження, псування ненавмисного та навмисного характеру, яке виникає під час блокування кордону (Rmg)	Показник Rmg може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
2.2.1.2	Ризик порушення партнерства із іноземними підприємствами з огляду на логістичні проблеми (Rmgpp).	Показник Rmgpp може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).

– Рівень загроз залучення противником інших сторін для посилення процесів ескалації також коливався. В 2022 р. цей показник складав 7 балів (загрози надання військової підтримки Іраном, повторна загроза вторгнення з території Білорусії). В 2023 р. показник склав 7 балів, і в 2024 р. – 10 балів (підтримки росії з боку КНДР, Ірану).

– Загроза прямої та непрямої дії противника на міжнародній арені стосовно погіршення партнерських відносин з Україною (про надання підтримки військового і невійськового характеру) коливалась в досліджуваній період. А саме в 2022-2023 рр. її, як і супутні ризики, оцінено на рівні 7 балів, а в 2024 р. – 9 балів.

– Загрози погіршення логістики між Україною та іншими державами (рух таких товарних груп, як сировина, матеріали, продукти аграрного сектору та харчової промисловості (зокрема їх експорт з України) з огляду на блокування державних кордонів (Tmg) оцінено як низькі у 2022 р. (0 балів). Вказані загрози визначено як середні (5 балів) у 2023-2024 рр. через блокування кордонів з боку Польщі, інших країн ЄС. Ризики, пов'язані із вказаними загрозами мали аналогічне значення у балах.

В табл. 4 надано порядок оцінювання стану ресурсних загроз і ризиків під час воєнного стану для компаній харчової галузі України.

Таблиця 4 – Порядок оцінювання стану ресурсних загроз і ризиків під час воєнного стану для компаній харчової галузі України (складено автором)

№ з/п	Показники	Характеристика і порядок оцінки
1	Загроза скорочення кадрів в державі (Tls)	Показник Tls може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози).
1.1	Ризики стосовно загрози Tls	
1.1.1	Ризик відсутності трудових ресурсів для компаній харчової галузі (Rls)	Показник Rls може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
	В рамках основного місця розміщення компанії	Показник Rls може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
	В межах релокації компанії	Показник Rls може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
2	Загроза зниження обсягів випуску продукції, яка використовується компаніями харчової галузі в Україні в якості сировини (Ttm)	Показник Ttm може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози).
2.1	Ризики стосовно загрози Ttm	
2.1.1	Ризик відсутності сировини, матеріалів, сировини для виробництва компаній галузі (Rtm)	Показник Rtm може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).
3	Загроза втрати або погіршення доступу до фінансування для компаній галузі (Tf)	Показник Tf може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень загрози) до 10 (високий рівень загрози).
3.1	Ризики стосовно загрози Tf	
3.1.1	Ризик зниження фінансового забезпечення виробництва компаній галузі (Rtm)	Показник Rtm може бути визначено із застосуванням бального оцінювання: від 1 (низький рівень ризику) до 10 (високий рівень ризику).

Керуючись вказаним методологічним забезпеченням (табл. 4) здійснено оцінювання стану ресурсних загроз і ризиків під час воєнного стану для компаній харчової галузі України. Встановлено, що загроза скорочення кадрів (8 балів у 2022-2-24 рр.) порівняно з іншими загрозами цієї категорії (4 бали в 2022-2024 рр.) є більш суттєвою. Варто зазначити, що рівень ризиків відповідає бальній оцінці аналогічних загроз.

ВИСНОВКИ

Наприкінці дослідження можна констатувати, що методологічне забезпечення зазначеного напрямку дало змогу подати комплексну систематизацію можливих загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України. Науковою новизною авторського методологічного підходу є те, що

розроблено методологічне забезпечення, яке враховує комплексний склад наявних загроз і відповідних ризиків в умовах воєнного часу. Поданий підхід, хоча і розрахований на українські реалії, на наш погляд, є адаптивним до будь-якої країни ЄС, яка може опинитись в умовах, аналогічних до умов, які склалися в Україні. Відповідно вказаний методологічний інструментарій також може бути інструментом прогнозування ймовірних загроз та ризиків воєнного часу для підприємств харчової промисловості.

Подані в роботі особливості прояву можливих загроз та ризиків під час воєнного стану для підприємств харчової промисловості України є важливими аналітичними даними, на підставі яких може бути визначено можливі прогнози у зазначеній сфері.

Список використаних джерел

1. Євстахевич В.Л., Комар В.М., Гармаш Р.В., Ожибко В.Б., Воїнський Н.В., Давидович М.І. Ключові ризики функціонування підприємств харчової промисловості в умовах війни. *Академічні візії*. 2024. № 27. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1332>
2. ІНГО бере участь у новому проєкті страхування майна підприємств від воєнних ризиків. EPA. 2024. URL: <https://eba.com.ua/ingo-bere-uchastu-povomui-proyektu-strahuvannya-majna-pidpryemstv-vid-voyennyh-ryzykiv/>
3. Курман Т.В. Агробізнес та продовольча безпека: загрози та проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.22>
4. ЛаБ'як І. РФ захопила за листопад майже вп'ятеро більше територій, ніж за весь 2023 рік – інфографіка. ТСН. URL: <https://tsn.ua/ato/rf->

zahopila-za-listopad-mayzhe-vp-yatero-bilshe-teritoriy-nizh-za-ves-2023-rik-infografika-2719263.html

5. Мірус І.П., Лаптев С.М. Необхідність розмежування понять «загроза» та «ризик» при діагностиці економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Ефективна економіка*. 2011. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>

6. Новини. Міністерство оборони України. 2024. URL: <https://mod.gov.ua/news>

7. Сирський оприлюднив скільки загалом ворог використав ракет та дронів, скільки перехопили й скільки об'єктів уражено. *Діфенс Експрес*. 2024. URL: https://defence-ua.com/army_and_war/sirskij_oprijudniv_skilki_zagalom_vorog_vikoristav_raket_ta_droniv_skilki_perehopili_j_skilki_objektiv_urazhenno-16370.html

8. Сучасні загрози виробничій безпеці в промисловості України. *НІСД*. 2024. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/suchasni-zahrozy-vyrobnychiy-bezpetsi-v-promyslovosti-ukrayiny>

9. Цьомик Г. У Харкові була найдовша за час повномасштабного вторгнення повітряна тривога: скільки тривала. Суспільне. Харків, 2024. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/785981-u-harkovi-bula-najdovsa-za-cas-povnomasstabnogo-vtorgnenna-povitrana-trivoga-skilki-trivala/>

10. Шостак Л.В., Бегун С.І., Ульяницький А.О. Аналіз ринку харчової промисловості у воєнний період. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-96>

11. Kovshun N., Kushnir N., Tsaruk D., Snitko D., Slesarchuk O. Analyzing dairy industry development for Ukrainian and global food security during martial law. *BIO Web of Conferences*. 2024. Vol. 114. URL: <https://doi.org/10.1051/bioconf/202411401033>

12. VUSO для бізнесу: страхування майна підприємств з покриттям воєнних ризиків. VUSO. 2024. URL: <https://vuso.ua/blog/news/vuso-dlya-biznesu-strahuvannya-mayna-pidpriemstv-z-pokrittyam-voeyennih-rizikiv>

References

1. Yevstakhevich V.L., Komar V.M., Harmash R.V., Ozhybko V. B., Voinsky N.V., Davydovich M.I. Key risks of food industry enterprises functioning in wartime. *Academic visions*. 2024. No. 27. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1332> (in Ukrainian).

2. INGO participates in a new project to insure enterprise property against war risks. ERA. 2024. URL: <https://eba.com.ua/ingo-bere-uchast-u-novomu-proyektu-strahuvannya-majna-pidpriemstv-vid-voeyennyh-ryzykiv/> (in Ukrainian).

3. Kurman T.V. Agribusiness and food security: threats and problems of legal support under martial law. *Electronic scientific publication "Analytical and comparative law"*. 2022. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.22> (in Ukrainian).

4. Labiak I. The Russian Federation seized almost five times more territory in November than in all of 2023 - infographic. TSN. 2023. URL: <https://tsn.ua/ato/rf-zahopila-za-listopad-mayzhe-vp-yatero-bilshe-teritoriy-nizh-za-ves-2023-rik-infografika-2719263.html> (in Ukrainian).

5. Mihus I.P., Laptiev S.M. The need to distinguish between the concepts of "threat" and "risk" when diagnosing the economic security of business entities. *Effective Economy*. 2011. No. 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=821> (in Ukrainian).

6. News. Ministry of Defense of Ukraine. 2024. URL: <https://mod.gov.ua/news> (in Ukrainian).

7. Syrskiy published the total number of missiles and drones used by the enemy, how many were intercepted, and how many targets were hit. Defense Express. 2024. URL: https://defence-ua.com/army_and_war/sirskij_oprijudniv_skilki_zagalom_vorog_vikoristav_raket_ta_droniv_skilki_perehopili_j_skilki_objektiv_urazhenno-16370.html (in Ukrainian).

8. Modern threats to industrial safety in the industry of Ukraine. NISD. 2024. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/suchasni-zahrozy-vyrobnychiy-bezpetsi-v-promyslovosti-ukrayiny> (in Ukrainian).

9. Tsemyk H. In Kharkiv there was the longest air alert during the full-scale invasion: how long did it last. Social. Kharkiv. 2024. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/785981-u-harkovi-bula-najdovsa-za-cas-povnomasstabnogo-vtorgnenna-povitrana-trivoga-skilki-trivala/> (in Ukrainian).

10. Shostak L.V., Behun S.I., Ulianytskyi A.O. Analysis of the food industry market during the war period. *Economy and Society*. 2024. Vol. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-96> (in Ukrainian).

11. Kovshun N., Kushnir N., Tsaruk D., Snitko D., Slesarchuk O. Analyzing dairy industry development for Ukrainian and global food security during martial law. *BIO Web of Conferences*. 2024. Vol. 114. URL: <https://doi.org/10.1051/bioconf/202411401033>

12. VUSO for business: corporate property insurance with war risk coverage. VUSO. 2024. URL: <https://vuso.ua/blog/news/vuso-dlya-biznesu-strahuvannya-mayna-pidpriemstv-z-pokrittyam-voeyennih-rizikiv> (in Ukrainian).

Oleh REMEZ

postgraduate student, Private higher educational institution "European University"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0227-5669>

e-mail: rem2025o@ukr.net

ANALYSIS OF POSSIBLE THREATS AND RISKS DURING MARTIAL LAW FOR FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

Introduction. The relevance of the study is due to the need to systematize the composition and characteristics of possible threats and risks during martial law for food industry enterprises of Ukraine, since existing scientific research contains a fragmentary overview of the above-mentioned issues.

The purpose of the paper is to systematize possible threats and risks during martial law for food industry enterprises.

Results. It was determined that the methodological support in the specified direction made it possible to present a comprehensive systematization of possible threats and risks during martial law for food industry enterprises of Ukraine. It is noted that the presented methodological approach, although designed for Ukrainian realities, is adaptable to any EU country that may find itself in conditions similar to those that have developed in Ukraine. It is noted that the specified methodological toolkit can also act as a tool for predicting possible threats and risks of wartime for food industry enterprises. Within the framework of methodological support, the following are distinguished: 1) the category of threat "military escalation" (the threat of increasing the intensity of air strikes and the probability of invasion of frontline (border) territories; 2) the category of international threats: military-type threats (the category of threats from the enemy (the Russian Federation) regarding the strengthening of military potential; the category of threats of the enemy involving other parties to intensify escalation processes) and non-military threats (threats of direct and indirect action by the enemy in the international arena regarding the deterioration of partnership relations with Ukraine (regarding the provision of military and non-military support); threats of deterioration of logistics between Ukraine and other states (the movement of such commodity groups as raw materials, materials, products of the agricultural sector and food industry (including their export from Ukraine) due to the blocking of state borders; 3) the category of resource threats. It was determined that the specified threats are accompanied by corresponding risks.

Conclusion. It was established that the features given in the work regarding the manifestation of possible threats and risks during martial law for food industry enterprises of Ukraine are important analytical data, on the basis of which possible forecasts in the specified area can be determined.

Keywords: threats and risks, martial law, food industry enterprises, international threats, military escalation, partnership